

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 4

Берегове 2023

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» Категорії «Б», наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №12 від 20.12.2023 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Внукова Наталія – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;

Коваленко Юлія – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна;

Завербний Андрій – д.е.н, проф., професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна; *Вдовенко Наталія* – д.е.н., проф., завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна;

Новіченко Людмила – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Живко Зінаїда* – д.е.н, проф., ректор Академії економіки і педагогіки, Чеська Республіка; *Феньвеш Вероніка* – габлітований доктор наук з галузі економіки, проф.,

Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габлітований доктор наук з галузі економіки, доц., проректор, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, проф.,

Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Дунай Анна* – доктор філософії з галузі економіки, проф., Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент,

Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, доцент кафедри соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, проф., заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клужький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4. (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Публікація видання здійснюється за сприяння Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

4. szám

Beregszász 2023

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján „**B**” kategóriájú folyóiratnak minősül, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2023. december 20-i 12. sz. jegyzőkönyv)

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – **Prof. Dr. Bacsó Róbert**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – **Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – **dr. Makarovics Viktória**, közgazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – **dr. Loszkorih Gabriella**, PhD, tanszékvezető-helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **Prof. Dr. Vnukova Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszék professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Kovalenko Julia** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék vezetője, Állami Adóegyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Bondáruk Tajiszija** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Záverbuij András** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Vdovenko Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; **dr. Novicsenko Ljudmila** – közgazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Zsivko Zinaida** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, rektor, Közgazdasági és Pedagógiai Akadémia, Csehország; **Dr. habil. Fenyves Veronika** – PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Controlling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; **Dr. habil. Ing. Machová Renáta** – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; **Prof. Dr. Illés Bálint Csaba** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Dunai Anna** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Dr. Péti Márton** – PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Szász Levente** – PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2023. 4. szám (2023). 694 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" megjelenésében együttműködő partner volt a Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

*A nyomtatott tömegűjékoztatási eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 4

Berehove 2023

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The journal is included in Category "B" according to the "List of scientific professional editions of Ukraine, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 12 dated December 20, 2023)

Editorial board:

Editor-in-Chief – *Bacho Robert*, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – *Poyda-Nosyk Nina*, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief, managing Editor – *Makarovykh Viktoriia*, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – *Gabriella Loskorikh*, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; *Nataliia Vnukova* – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; *Yuliia Kovalenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; *Taisiia Bondaruk* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Andrij Zaverbnyj* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; *Natalia Vdovenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; *Liudmyla Novichenko* – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Zinaida Zhyvko*– Doctor of Economics, Professor, Rector, Academy of Economics and Pedagogy, Czech Republic; *Fenyves Veronika* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, Vice-rector, J. Selye University, Slovak Republic; *Illés Bálint Csaba* – Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Dunay Anna* – Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Peti Marton* - Doctor Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, Department of Geography and Planning, Corvinus University of Budapest, Hungary; *Szász Levente* – Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovykh. FR II THCHE. Berehove, 2023. Vol. 4. (2023) 694 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

Publication of the scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" is carried out with the assistance of the Research Institute for National Strategy.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KB No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пойда-Носик Н., Бачо Р. Оцінка перспектив бізнесу в автомобільній промисловості України: національні та регіональні аспекти розвитку галузі	19
Атамас О. Інвестиційна привабливість регіонів України: проблематика, рекомендації, перспективи	29
Венгер В., Романовська Н., Шейко О. Кон'юнктурні особливості українського ринку круп	37
Шалаї К., Максим Дьєрдьне Надь Т. Аналіз економічної просторової структури: фокус на Великобританію	51
Кравченко О., Бадай А. Роль державного регулювання оплати праці	60
Кривенко Н. Оцінка міжнародної економічної інтеграції: методичні підходи з виділенням агропродовольчих ринків	70
Перекуда Ю. Оцінка конкурентоспроможності господарств у виробництві продукції тваринництва через призму показників імпорту та експорту	80
Похиленко Н. Права інтелектуальної власності як стримуючий чинник інноваційної активності в сільському господарстві	92
Пушкар Т., Славута О. Сприйняття процесів цифровізації мешканцями як основа впровадження програм збалансованого розвитку міст	107
Самусевич Я., Теницька І., Рудиченко А. Оцінювання впливу екологічного контролю на забезпечення раціонального природокористування в Україні	118
Сидоренко Є. Проблеми цифрової трансформації територіальних громад та шляхи їх вирішення	134
Харченко Н. Деякі аспекти соціально-економічних детермінант здоров'я	144
Усата Н. Концептуальні основи циркулярної економіки в сільському господарстві	153
Шапуров О. Промислові інновації: інтернет речей, блокчейн, цифровий двійник	164
Шуба М., Шуба О. Світовий ринок легкових автомобілів: особливості та тенденції розвитку	178

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Журавльова І. Фінансовий менеджмент в сучасному вимірі	188
Балінтова М. Вивчення зв'язку між зеленим банківським маркетингом і лояльністю до банку на прикладі словацьких клієнтів	205
Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект	216
Поті Б., Сока К., Потокі Л. Застосовність моделей прогнозування банкрутства в секторі роздрібної продовольчої продукції західної Угорщини	227
Даудова Г., Грінько А. Еволюція процесів цифровізації в діяльності фінансових органів місцевого самоврядування в Україні	240
Жиглей І., Лайчук С., Поліщук І. Бібліографічний аналіз публікацій щодо соціального інвестування за даними платформи Web of Science	253
Заїчко І. Особливості та основні напрями грошово-кредитної політики України в умовах воєнного стану	264
Орехова К., Головко О. Вибір організаційно-економічного механізму забезпечення фінансової безпеки газорозподільних підприємств	277
Татаринцева Ю., Юр'єва І., Назарова Т. Вплив розвитку соціальної відповідальності та сталого цифрового маркетингу на фінансову складову бізнес-процесів в умовах цифрової економіки	293
Шишкіна О. Вплив фінтех інновацій на глобальні валютні ринки	307
Ярошевич Н. Рівень фінансової децентралізації місцевих бюджетів в Україні	321

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Варцаба В., Макарович В., Лоскоріх Г. Аналіз проблематики обліку інноваційного капіталу в Україні	334
Ганусич В., Йолтуховська О., Шеверя Я. Концепція створення вартості в інтегрованій звітності	346
Грицай О., Лішнянська І. Облікове забезпечення визначення собівартості надани медичних послуг	358
Дубинська О. Теоретичні й практичні аспекти аудиту фінансової звітності як напряму виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану	374
Єршова Н. Бухгалтерський консалтинг як «м'яка технологія» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу	385
Кошіль А., Мельянова Л. Економічна сутність та облікове відображення електронних грошей в умовах сучасності	397
Макаренко І., Рудиченко А. Цифрова відповідальність компаній: економічна сутність поняття та концептуальні підходи	409
Мартін К., Сіладі Н. Важливість цінності бренду з позиції активів компанії	421
Мірошниченко О., Щигорєва В. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі	435
Микієвич О., Тивончук О. Виклики та перспективи переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні та світі	448
Москаль Н. Перспективи застосування технології блокчейну в аудиторській діяльності	458
Московчук А., Дорош В. Детермінанти формування фінансових результатів: ретроспективний та перспективний аналіз	468
Нашкерська Г. Обмеження визнання інформації активом в бухгалтерському обліку	479
Онищенко В., Кононенко Д., Чупін М. Інструменти стратегічного аналізу в управлінні підприємством: огляд, класифікація, критерії вибору	493
Писаренко Т. Організація управлінського обліку грошових коштів від операційної діяльності	507
Портоварас Т. Види сучасного економічного аналізу та їх характеристика	516
Скаска О., Дмишко Я. Проведення зовнішньої оцінки ефективності та якості роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку	529
Сарахман О., Шурпенкова Р., Калайтан Т. Сучасні реалії незалежного аудиту фінансової звітності банків	540
Цятковська О. Методологічні основи побудови обліку нефінансових активів державних установ	552
Шишкова Н. Автоматизація обліку запасів: інноваційні технології, оцінка ефективності	563

РОЗДІЛ 4. МЕНЕДЖМЕНТ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Тан Ч.Ч. Бібліометричний картографічний аналіз компетенцій, адаптованих до промисловості 4.0 та 5.0 на основі літератури про великі дані: наслідки для кар'єрної орієнтації	578
Альхмад Г. Фактори, що впливають на жіноче підприємництво в країнах, що розвиваються. Наскільки ми далекі від підтримки жіночого підприємництва?	591
Васильчак С., Штерма Т. Трудовий потенціал як об'єкт менеджменту	605
Вороніна В., Захарова Л. Стратегічне управління роботою команд в умовах сучасного наукового, інноваційного та бізнес-середовища	613
Антал К., Максим Дьєрдье Надь Т. Проблеми та досвід працевлаштування за кордоном у відображенні емпіричного дослідження	623
Немчук П. Особливості управління розвитком корпоративних аграрних формувань	633
Прокопов Д. Біоенергетика у сталому розвитку сільського господарства: проблеми та перспективи розвитку галузі	643
Серьогіна Д., Матвєєва Н., Пушкар Т. Інноваційний розвиток в рамках сталого розвитку: пошук балансу між економічною ефективністю та екологічною стійкістю	653
Барабшне Карпаті Д., Оросне Ілчік Б. Визначення особистого хисту до підприємництва у здобувачів вищої освіти	666

РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ на монографію Бачо Р., Пойда-Носик Н. «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
РЕЦЕНЗІЯ на монографію Лоскоріх Л., Перчі О. «Обліково-аналітичне забезпечення діяльності ІТ-підприємств в Україні»	684
Загальні вимоги до оформлення рукописів	686

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Pojda-Noszik N., Bacsó R. Üzleti kilátások értékelése Ukrajna autóiiparában: nemzeti és regionális vonatkozások	19
Atamász A. Ukrajna régióinak befektetési vonzata: problémák, ajánlások, jövőbeni kilátások	29
Venger V., Romanovszka N., Sejkó O. Az ukrán gabonapiac konjunkturális jellemzői	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Gazdasági térszerkezet-elemzés: fókuszban Nagy-britannia	51
Krávcsenko O., Badaj A. A munkabér állami szabályozásának szerepe	60
Krivenkó N. Nemzetközi gazdasági integráció értékelése: módszertani megközelítések az agrár-élelmiszer piacok kiválasztásakor	70
Pereguda Gy. A gazdaságok versenyképességének mérése az állati eredetű termékek előállításában az import és export mutatók segítségével	80
Pohilenkó N. A szellemi tulajdonjogok, mint a mezőgazdasági innovációs tevékenység visszatartó tényezője	92
Puskár T., Szlavuta O. A digitalizációs folyamatok lakossági elfogadása a kiegyensúlyozott városfejlesztési programok megvalósítása érdekében	107
Szamuszevics J., Tenyicka I., Rudicsenkó A. A környezeti ellenőrzés hatásának mérése Ukrajnában a racionális természetgazdálkodás érdekében	118
Szidorenkó J. A kistérségek digitális átalakulásának problémái és megoldási lehetőségei	134
Harcsenkó N. Az egészséget meghatározó társadalmi-gazdasági tényezők néhány vonatkozása	144
Uszáta N. A körforgásos gazdaság fogalmi alapjai a mezőgazdaságban	153
Sapurov A. Ipari innovációk: tárgyak internete, blokklánc, digitális hasonmás	164
Suba M., Suba O. Személygépkocsik világpiaça: jellemzői és fejlődési trendjei	178

2. FEJEZET. PÉNZ- ÉS BANKÜGY

Zsuravlyova I. Pénzügyi menedzsment a jelenkori dimenzióban	188
Bálintová M. A zöld bankmarketing és a bankhűség kapcsolatának vizsgálata Szlovák ügyfelek esetében	205
Bohrinceva L., Bondaruk O., Klyucska O. A biztosítási piac pénzügyi biztonsága: elméleti megközelítés	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Csődelőrejelző modellek alkalmazhatósága a nyugat-magyarországi élelmiszer-kiskereskedelmi szektorban	227
Daudova G., Hrinýkó A. A digitalizációs folyamatok evolúciója az ukrajnai helyi önkormányzatok pénzügyi szerveinek tevékenységében	240
Zsiblej I., Lajcsuk S., Poliscsuk I. Társadalmi befektetésekkel foglalkozó publikációk bibliográfiai elemzése a Web of Science platform adatai alapján	253
Zajicskó I. Ukrajna monetáris és hitelpolitikájának sajátosságai és irányai a hadiállapot idejében	264
Orjekhova K., Golovkó O. A gázelosztó vállalkozások pénzügyi biztonságát szavatoló szervezeti és gazdasági mechanizmus kiválasztása	277
Tatarinceva J., Jurjeva I., Nazarova T. A társadalmi felelősségvállalás és a fenntartható digitális marketing fejlődésének hatása az üzleti folyamatok pénzügyi komponensére a digitális gazdaság körülményei között	293
Siskina O. A fintech innovációk hatása a globális valutapiacokra	307
Jarosevics N. A helyi költségvetések pénzügyi decentralizációjának szintje Ukrajnában	321

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Varcaba V., Makarovics V., Loszkorih G. Az innovációs tőke számviteli problémáinak elemzése Ukrajnában	334
Hanuszics V., Joltuhovszka O., Severya Ja. Az értékteremtés koncepciója az integrált jelentéstételben	346
Hricáj O., Lisnyánska I. Az orvosi szolgáltatások önköltségének meghatározásához szükséges számviteli alátámasztás sajátosságai	358
Dubinszka O. A pénzügyi beszámoló köznevelésének elméleti és gyakorlati aspektusai, mint a hadiállapot idejében működő vállalatok pénzügyi biztonságát fenyegető veszélyeinek azonosítási iránya	374
Jersova N. A számviteli tanácsadás mint "puha technológia" a kis- és középvállalkozások fejlődésének támogatására	385
Kosil A., Meliankova L. Az elektronikus pénz gazdasági lényege és számviteli tükrözése a jelenkori körülményekben	397
Makarenkó I., Rudicsenkó A. A vállalatok digitális felelősségvállalása: gazdasági tartalom és koncepcionális megközelítések	409
Martin K., Szilágyi N. A márkaérték fontossága a vállalat eszközeinek szempontjából	421
Mirosznicsenkó O., Scsigorjeva V. A kisvállalkozások adórendszere: Lengyelország tapasztalata	435
Mikijejics O., Tivoncuk O. A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokra való áttérés kihívásai és kilátásai Ukrajnában és a világban	448
Moszkály N. A blockchain-technológia használatának kilátásai a könyvvizsgálói tevékenységben	458
Moszkovcsuk A., Doros V. A pénzügyi eredmények kialakulásának meghatározó tényezői: retrospektív és prospektív elemzés	468
Naskerszka G. Az információ eszközként való elismerésének korlátozásai a számvitelben	479
Oniscsenkó V., Kononenkó D., Csupin M. Stratégiai elemzési eszközök a vállalatirányításban: áttekintés, osztályozás, kiválasztási kritériumok	493
Piszarenkó T. A működési tevékenységekből származó cash flow-k vezetői számvitelének megszervezése	507
Portovárász T. A modern gazdasági elemzés típusai és jellemzőik	516
Skaszko O., Dmisko J. A bank belső ellenőrzésért felelős egység munkahatékonyságának és -minőségének külső értékelése	529
Szarakhman O., Surpenkova R., Kalajtan T. A bankok pénzügyi kimutatásainak jelenkori valósága a független könyvvizsgálat tükrében	540
Cjatkovszka O. Az állami intézmények nem pénzügyi eszközeinek számviteli módszertani szempontok alapján	552
Siskova N. A készletek számvitelének automatizálása: innovatív technológiák és hatékonyságértékelés	563

4. FEJEZET. MENEDZSMENT ÉS INNOVATÍV FEJLŐDÉS

Tan Cs.Cs. Az Ipar 4.0-hoz és 5.0-hoz adaptált kompetenciák bibliometrikus feltérképezése a Big Data szakirodalom alapján: a pályaorientációra gyakorolt hatás	578
Almhamad G. A női vállalkozói készséget befolyásoló tényezők a fejlődő országokban. Milyen messze vagyunk a női vállalkozások támogatásától?	591
Vasilycsák Sz., Sterma T. A munkaerőpotenciál, mint a menedzsment tárgya	605
Voronina V., Zaharova Ly. Csapatmunka stratégiai irányítása modern tudományos, innovatív és üzleti környezetben	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. A külföldi munkavállalás kihívásai, tapasztalatai egy empirikus kutatás tükrében	623
Nemcsuk P. Az agráripari vállalkozások szervezeti sajátosságai	633
Prokopov D. Bioenergia a mezőgazdaság fenntartható fejlődésében: az ipar fejlődésének problémái és kilátásai	643
Szeryogina D., Matvejeva N., Puskár T. Innovatív fejlődés a fenntartható fejlődés kereteiben: egyensúly megtalálása a gazdasági hatékonyság és a környezeti fenntarthatóság között	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Vállalkozói hajlandóság vizsgálata az egyetemi hallgatók körében	666

RECENZIÓK

Recenzió Bacsó Róbert és Pojda-Noszik Nina "Ukrajna autóipara: kulcsfontosságú megközelítések a munkaerőpiaci és üzleti kilátások értékeléséhez" című monográfiájára	682
Recenzió Loszkorih Gabriella és Pércsi Oxána "Az ukrajnai IT-vállalkozások tevékenységének számviteli és elemzési támogatása" című monográfiájára	684
Publikációs követelmények	689

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Poyda-Nosyk N., Bacho R. Assessing business perspectives in the automotive industry of Ukraine: national and regional aspects of sectoral development	19
Atamas O. Investment attractiveness of regions in Ukraine: problems, recommendations, prospects	29
Venger V., Romanovska N., Sheiko O. Conjuncture features of the Ukrainian grain market	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Economic spatial structure analysis: focus on Great Britain	51
Kravchenko O., Badai A. The role of state regulation of wages	60
Kryvenko N. Assessment of international economic integration: methodological approaches with the selection of agricultural markets	70
Perehuda Yu. Assessment of the competitiveness of farmhouses in the production of livestock products through the prism of import and export indicators	80
Pohylenko N. Intellectual property rights as a restriction factor of innovative activity in agriculture	92
Pushkar T., Slavuta O. Perception of digitalization processes by residents as a basis for implementing programs of balanced urban development	107
Samusevych Ya., Tenytska I., Rudychenko A. Assessment of the impact of environmental control on ensuring rational nature use in Ukraine	118
Sydorenko Ye. Digital transformation as an economic tool restoration of territorial communities	134
Kharchenko N. Some aspects of socio-economic determinants of health	144
Usata N. Conceptual foundations of the circular economy in agriculture	153
Shapurov O. Industrial innovations: Internet of things, blockchain, digital double	164
Shuba M., Shuba O. The global market of passenger cars: features and development trends	178

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Zhuravlyova I. Financial management in the contemporary dimension	188
Bálintová M. Examining the relationship between green bank marketing and bank loyalty in the case of Slovak customers	205
Bohrinovtseva L., Bondaruk O., Klyuchka O. Financial security of the insurance market: theoretical aspect	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Applicability of bankruptcy prediction models in the western Hungarian food retail sector	227
Daudova G., Grinko A. The evolution of digitization processes in the activities of financial bodies of local self-government in Ukraine	240
Zhyhlei I., Laichuk S., Polishchuk I. Bibliographical analysis of publications on social investment according to Web of Science platform data	253
Zaichko I. Peculiarities and main directions of the monetary and credit policy of Ukraine under martial law	264
Oriekhova K., Golovko O. Choosing an organizational and economic mechanism to ensure the financial security of gas distribution companies	277
Tataryntseva Yu., Yuryeva I., Nazarova T. The impact of the development of social responsibility and sustainable digital marketing on the financial component of business processes in the conditions of the digital economy	293
Shyshkina O. The impact of fintech innovations on global currency markets	307
Yaroshevych N. The level of local budgets financial decentralization in Ukraine	321

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Vartsaba V., Makarovych V., Loskorikh G. An analysis of the accounting problems for innovative capital in Ukraine	334
Hanusych V., Yoltukhovska O., Sheverya Ya. The concept of value creation in integrated reporting	346
Hrytsai O., Lishnyanska I. Accounting support for determining the cost of medical services	358
Dubynska O. Theoretic al and practical aspects of the audit of financial statements as a way identifying threats to the financial security of the enterprise in the conditions of martial law	374
Yershova N. Accounting consulting as a "soft technology" for supporting the development of small and medium-sized businesses	385
Koshil A., Meliankova L. Economic essence and reflection in the accounting of electronic money in modern conditions	397
Makarenko I., Rudychenko A. Digital responsibility of companies: Economic essence of the concept and conceptual approaches	409
Martin K., Szilágyi N. The importance of brand value in the view of the company's assets	421
Miroshnicheno O., Schigoryeva V. The system of taxation of small business: the experience of Poland	435
Mykiiievych O., Tyvonchuk O. Challenges and prospects of transition to International Financial Reporting Standards in Ukraine and worldwide	448
Moskal N. Prospects for the use of blockchain technology in auditing	458
Moskovchuk A., Dorosh V. Determinants of formatting the financial results: retrospective and prospective analysis	468
Nashkerska H. Barriers to the accounting recognition of information as an asset	479
Onyshchenko V., Kononenko D., Chupina M. Strategic analysis tools in enterprise management: overview, classification, selection criteria	493
Pysarenko T. Organization of managerial accounting for operating cash flows	507
Portovaras T. Types of modern economic analysis and their characteristics	516
Skasco O., Dmyshko Ya. Conducting an external assessment of the performance and quality of work of the bank's internal audit unit	529
Sarakhman O., Shurpenkova R., Kalaitan T. Modern realities of independent audit of banks' financial statements	540
Tsiatkovska O. Methodological basis for constructing the accounting of non-financial assets in state institutions	552
Shyshkova N. Automation of inventory accounting: innovative technologies, efficiency assessment	563

CHAPTER 4. MANAGEMENT AND INNOVATIVE DEVELOPMENT

Tan Chai Ching Big Data Literature-based Bibliometric Mapping Analysis for Competences Adaptable to Industry 4.0 and 5.0: Implications for Career Orientation	578
Almhamad G. The factors affecting women entrepreneurship in developing countries. How far are we from supporting women entrepreneurship?	591
Vasylchak S., Shterma T. Labor potential as an object of management	605
Voronina V., Zakharova L. Strategic management of team work in the conditions of a modern scientific, innovative and business environment	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. The challenges and experiences of employment abroad in the reflection of an empirical research	623
Nemchuk P. Peculiarities of managing the development of corporate agrarian formations	633
Prokopov D. Bioenergy in the sustainable development of agriculture: problems and prospects for the development of the industry	643
Serogina D., Matvieieva N., Pushkar T. Innovative development within the framework of sustainable development: finding a balance between economic efficiency and environmental sustainability	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Examination of entrepreneurial propensity among university students	666

MONOGRAPH REVIEWS

REVIEW of the Monograph by R. Bacho and N. Poyda-Nosyk «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
REVIEW of the monograph by Loskorich L., Perchi O. «Accounting and analytical support of the activities of IT enterprises in Ukraine»	684
General requirements for manuscripts	691

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

2. FEJEZET. PÉNZ- ÉS BANKÜGY

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING MY

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-188-204
УДК 336.64(075.8)

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
м. Харків, Україна
ORCID ID: 0000-0001-7341-1183
Scopus Author ID: 55683388100

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Анотація. *Розвиток економічної системи та зміни в зовнішньому середовищі вимагають економічній системі вимагають оновлення та вдосконалення організації фінансових відносин і наукового забезпечення цих процесів. Тому метою дослідження є розроблення концептуальних підходів до генерації методології фінансового менеджменту в сучасному вимірі. Систематизовано підходи визначення поняття фінансовий менеджмент широкому у вузькому розумінні. Визначено фінансовий менеджмент як функціональну систему певних ознак, відповідних функцій та показників функціонування суб'єкта господарювання. Відзначено, система функцій фінансового менеджменту має двоїтий характер, обумовлений наявністю як функцій менеджменту, так і функцій фінансів суб'єктів господарювання. Відзначено, що теорія фінансового менеджменту як сукупність знань є комплементарною, містить теорії, концепції економічної теорії, фінансів, менеджменту, стратегічного управління, праксеології. Приведено базові концепції, на яких ґрунтується фінансовий менеджмент. Систематизовано і обґрунтовано складові методології функціонування фінансового менеджменту є теоретико-методологічний базис, сукупність принципів та концепція його функціонуванням, а також структура та методичне забезпечення функціонування фінансового менеджменту. Сформульовано засадничі принципи, на яких базується теорія фінансового менеджменту. Розроблено міжпарадигмальна концепція фінансового менеджменту, підґрунтям якої є визначення принципів, які забезпечують ефективність дослідження проблем фінансового менеджменту та якими керуються менеджери у виконанні своїх функцій. Обґрунтовані гіпотези в процесі дослідження дозволили сформулювати концепцію фінансового менеджменту, що визначає градієнт розвитку сучасних суб'єктів господарювання на засадах міжпарадигмального підходу. Перспектива подальшого розвитку полягає в розробленні відповідного методичного інструментарія фінансового менеджменту.*

Ключові слова: *Фінансовий менеджмент, фінансові ресурси, концепція, парадигма, принципи методологія.*

JEL Classification: G30, G32

Absztrakt. A gazdasági struktúra fejlődése és a külső környezet változásai megkövetelik a gazdasági rendszertől a pénzügyi kapcsolatok megszervezésének és e folyamatok tudományos alátámasztásának korszerűsítését, fejlesztését. Ezért a kutatás célja konceptuális megközelítések kidolgozása a modern dimenzióban a pénzgazdálkodási módszertan formálására. A cikk a tágabb és szűkebb értelemben vett pénzgazdálkodás fogalmának meghatározásának megközelítéseit rendszerezi. A tanulmány úgy határozza meg a pénzügyi irányítást, mint a gazdálkodó egység bizonyos jellemzőiből, megfelelő funkcióiból és mutatóiból álló funkcionális rendszert. Megállapításra került, hogy a pénzügyi irányítás funkciórendszere kettős természetű, mind a gazdálkodási, mind a gazdasági társaságok pénzügyi funkcióinak jelenléte miatt. A cikk megjegyzi, hogy a pénzügyi és menedzsment elméletei, mint ismeretanyag kiegészíti egymást, valamint tartalmaz további elméleteket, illetve gazdaságelméleti, pénzügy-, menedzsment-, stratégiai menedzsment- és praxeológiai fogalmakat. Bemutatásra kerülnek azok a főbb fogalmak, amelyeken a pénzgazdálkodás alapul. A tanulmány rendszerezi és alátámasztja a pénzgazdálkodás működése módszertanának összetevőit: az elméleti és módszertani alapokat, az elvek és működési koncepciót, valamint a gazdálkodás működésének felépítését és módszertani támogatását. Megfogalmazódnak azok az alapelvek, amelyeken a pénzgazdálkodás elmélete alapul. Kidolgozásra kerül a pénzgazdálkodás paradigmaközi koncepciója, melynek alapja a pénzgazdálkodási problémák vizsgálatának eredményességét biztosító alapelvek meghatározása, amelyeket a vezetők irányítanak feladataik ellátása során. A kutatási folyamatban megfogalmazott megalapozott hipotézisek lehetővé tették a pénzügyi menedzsment fogalmának kialakítását, amely interparadigma megközelítés alapján határozza meg a modern gazdálkodó egységek fejlődési egységét. A további fejlődés kilátása a gazdálkodás megfelelő módszertani eszközeinek kidolgozása.

Kulcsszavak: pénzügyi menedzsment, pénzügyi források, koncepció, paradigma, módszertani alapelvek.

Abstract. The development of the economic system and changes in the external environment require the economic system to update and improve the organization of financial relations and scientific support for these processes. Therefore, the purpose of the research is to develop conceptual approaches to the generation of financial management methodology in the modern dimension. Approaches to defining the concept of financial management in a broad and narrow sense are systematized. Financial management is defined as a functional system of certain features, corresponding functions and indicators of the functioning of a business entity. It was noted that the system of functions of financial management has a dual nature, due to the presence of both management functions and financial functions of business entities. It is noted that the theory of financial management as a body of knowledge is complementary, contains theories, concepts of economic theory, finance, management, strategic management, and praxeology. The basic concepts on which financial management is based are given. The theoretical and methodological basis, the set of principles and the concept of its operation, as well as the structure and methodical support of the functioning of financial management are systematized and substantiated. The fundamental principles on which the theory of financial management is based are formulated. An inter-paradigm concept of financial management has been developed, the basis of which is the definition of principles that ensure the effectiveness of the study of financial management problems and which are guided by managers in the performance of their functions. Reasoned hypotheses in the research process made it possible to form the concept of financial management, which determines the gradient of development of modern business entities on the basis of an interparadigm approach. The prospect of further development consists in the generation of appropriate methodological tools of financial management.

Key words: Financial management, financial resources, concept, paradigm, methodology principles.

Постановка проблеми. Фінансовий менеджмент, породжений практикою господарювання західних фірм у ХХ столітті, в турбулентних ринкових умовах сучасності, пов'язаних з діджиталізацією, посиленням частки невідчутних актів в капіталі суб'єктів господарювання, фінансовою кризою, пандемією потребує свого трансформування та вдосконалення. В Україні складності цих процесів пов'язані як з існуючими в країні проблемами післяпандемічного відновлення економіки, так і з необхідністю перебудови господарчого механізму на військові рейки у зв'язку з військовими діями. Така адаптація економіки не може відбутися без оновлення фінансових відносин на макро- і мікро-рівні. Складність цих процесів потребує їх осмислення, ґрунтовного аналізу та удосконалення методологічного підґрунтя для формування нової парадигми фінансового менеджменту. Тому актуальність питань методології фінансового менеджменту суб'єктів господарювання як базової клітинки економічного організму не викликає сумнівів і потребують подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку методології фінансового менеджменту присвячені праці таких західних фахівців з фінансового менеджменту, як С. Майерс, У. Шарп, Ю. Бригхем, В. Хорн. Суттєвий вклад теорію вітчизняного фінансового менеджменту внесли, Владимир О. М. [5], Гончаренко О. М., Дема Д. І., Дорохова Л. М., Завадський Й.С., Лапіна І. С. [8], Максимова М. В. [9], Остапенко О. [8], Сич О. А. [13], Скаско О. І. [14] та ін. Але ці дослідження стосуються в основному уточнення сутності поняття «фінансовий менеджмент» та визначення характерних тенденції змін що відбуваються в даній сфері в умовах цифровізації економіки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Стрімка зміна зовнішнього середовища суб'єктів господарювання, погіршення умов ведення бізнесу в наслідок збройного конфлікту, діджиталізація економіки впливають на організацію фінансових відносин і управління фінансовими ресурсами, що потребує актуалізації таких досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є розроблення концептуальних підходів до генерації методології фінансового менеджменту в сучасному вимірі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Огляд наукових джерел викрив суперечності у трактуванні дефініцій «управління фінансами» і «фінансовий менеджмент». На думку однієї групи науковців, між цими категоріями є відмінності, що пояснюються застосуванням терміну фінансовий менеджмент у контексті бізнесу, тобто управління фінансово-економічними процесами суб'єкта господарювання [1; 3]. Різниця в трактуванні понять «управління фінансами» та «фінансовий менеджмент» полягає у врахуванні різних факторів впливу на розвиток цих наук [4; 6]. Якщо одна група вчених «управлінням фінансами» ототожнює з «управлінням державними фінансами» [3], то інші розуміють під цим поняттям як управління державними фінансами, так і управління фінансами суб'єктів господарювання і для характеристики останнього використовують термін

«фінансовий менеджмент» [4]. Третя група вчених вважає доцільним рівнозначне використання термінів «управління фінансами» та «фінансовий менеджмент», оскільки сам термін «менеджмент» іноземного походження.

У наукових економічних джерелах також відсутній єдиний підхід до визначення поняття «фінансовий менеджмент» [4; 6; 8; 9; 10; 13; 14].

Превалює думка, що у вузькому розумінні, фінансовий менеджмент є процесом управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та оптимізації обороту його грошових коштів [4, с. 11].

У широкому трактуванні це наука про найбільш загальні закони та закономірності, принципи та правила, категорії і терміни ефективного управління відносинами з формування, розподілу, використання грошових коштів, спрямованих на досягнення поставлених цілей, вирішення певних завдань соціально-економічного розвитку на конкретних історичних етапах [17].

Тобто фінансовий менеджмент можна розглядати в різних аспектах: з наукової точки зору – це сфера знань, присвячена методології та теорії управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання; з практичної – вид професійної діяльності, спрямований на досягнення цілей суб'єкта господарювання завдяки ефективному використанню всіх фінансових взаємозв'язків і фінансових ресурсів [6].

При цьому фінансовий менеджмент є функціональною системою певних ознак і функцій (рис. 1). При чому система функцій фінансового менеджменту має двоїстий характер, обумовлений наявністю як функцій менеджменту, так і функцій фінансів суб'єктів господарювання.

Теорія фінансового менеджменту як сукупність знань є комплементарною, містить теорії, концепції економічної теорії, фінансів, менеджменту, стратегічного управління, праксеології (рис. 2), моделі і точки зору якої відбивають різні погляди на цей вид менеджменту.

Фінансовий менеджмент ґрунтується на взаємопов'язаних концепціях фінансів: грошового потоку, тимчасової цінності грошових ресурсів, ціни капіталу, вартісно-орієнтованого менеджменту ефективності ринку капіталу, невідчутних активів, компромісу між ризиком і прибутковістю, операційного та фінансового ризику, агентських стосунків, альтернативних витрат, тимчасової необмеженості функціонування господарюючого суб'єкта, асиметричності інформації, майнової і правової відособленості суб'єкта господарювання.

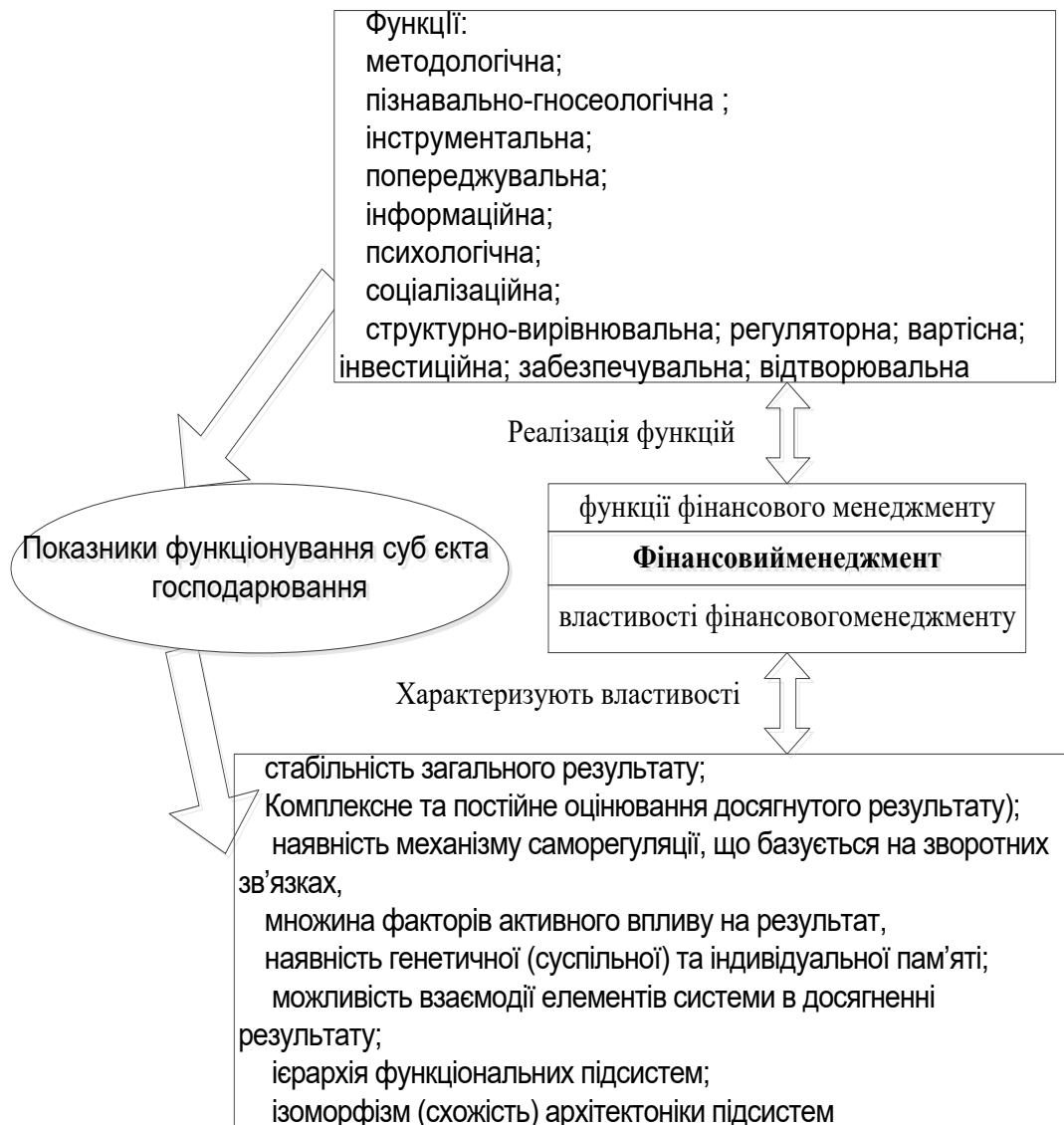

Рис. 1. Фінансовий менеджмент як функціональна система

Рис. 2. Теоретична база фінансового менеджменту в сучасному вимірі

Комплементарність теорії фінансового менеджменту зумовлена тим, що вона перебуває на етапі активного розвитку, формування і упорядкування накопичених знань в умовах розвитку фінансової системи в контексті глобалізації, інтеграції, інформатизації та індивідуалізації нестабільних економічних процесів. Цьому в значній мірі сприяє міждисциплінарність, що обумовлює врахування загальних (властивих системам управління фінансами різного рівня або різних сфер) і специфічних (притаманних системі певного рівня) закономірностей.

Взаємодія фінансового менеджменту з основними напрямками теорії менеджменту схематизована на рис. 3.

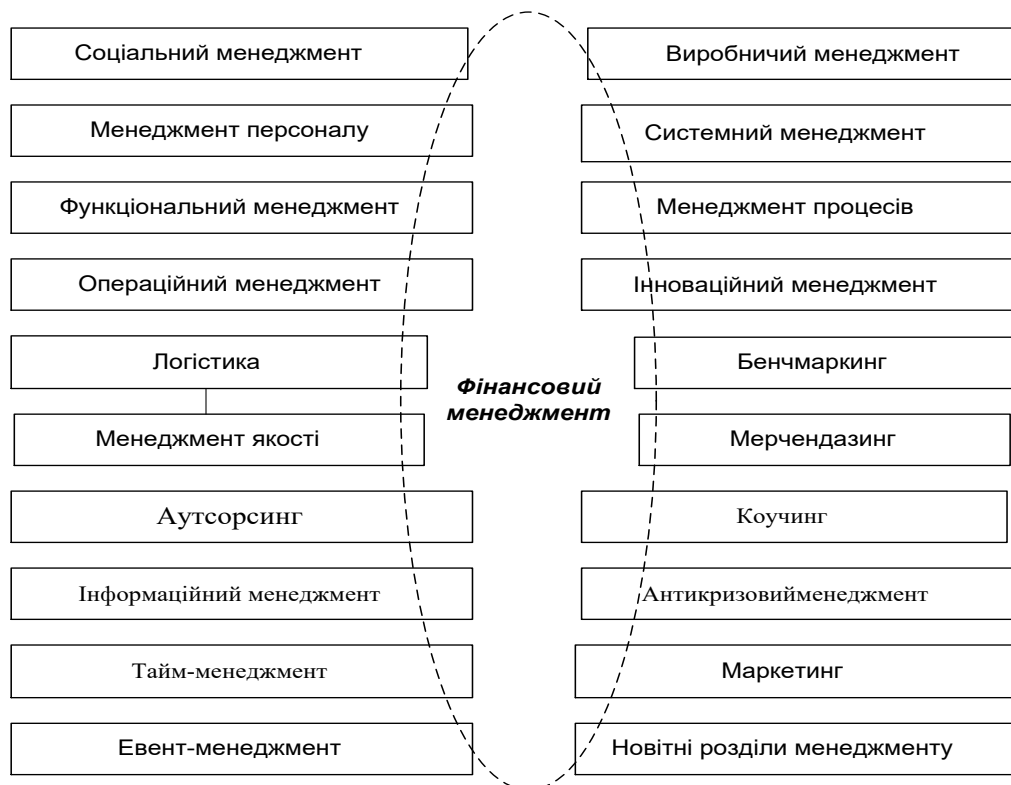

Рис.3. Схема взаємодії фінансового менеджменту з основними напрямками розвитку теорії менеджменту

Значний обсяг накопичених знань щодо фінансового менеджменту створює підстави для упорядкування нових поглядів, уявлень, ідей, спрямованих на тлумачення і пояснення явищ управління фінансовими ресурсами, ґрунтовного дослідження, опрацювання і генерації теоретичних основ фінансового менеджменту, виявлення та аналізу загальних і специфічних об'єктивних закономірностей функціонування фінансових систем різного класу. Таким чином, створюється цілісна система результатів наукового пізнання закономірностей та наявних зв'язків у забезпеченні управління фінансами підприємств (експлейнарний базис [11, с. 65]), формуючи методологічне підґрунтя для фінансового менеджменту. Складовими теорії фінансового менеджменту є первинна емпірична основа (закономірності), закони, базові гіпотези, логіка теорії та методологія (рис. 4).

Рис. 4. Структурна будова теорії фінансового менеджменту

Таким чином, принципи фінансового менеджменту – це найбільш загальні, основні вихідні положення теорії, що відображають закономірності розвитку фінансових відносин суб'єктів господарювання. Вони закладені в основу системи функціонування ФМ як системи. Правила діяльності та норми, якими керуються економічні агенти варто розглядати в тісному зв'язку з природою самого механізму управління.

Варто зважити на твердження Г. Кучер, що принципи виділяються і класифікуються незалежно від функцій, на реалізацію яких вони спрямовані [7, с. 7]. Тому узагальнюючи та розвиваючи підходи до класифікації принципів управління економічними об'єктами [1, 12; 16 та ін.], доцільно ґрунтуватись на трирівневій структурі методології. У вченні про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності виділяють: методологію – загальносистемну методологію – інструментарна (прикладна) методологію. Відповідно до неї пропонується така класифікація принципів функціонування ФМ: загальнонаукові, загальносистемні та специфічні, яка деталізована на рис. 5. Загальнонаукові принципи мають фундаментальний характер. Слід погодитись з думкою О. Ястремської, що до їх ідентифікації необхідно підійти із загальнофілософської позиції, котра характеризує як функціональну, так і предметну спрямованість предмета дослідження [16].

Загальнонаукові принципи ґрунтуються на узагальнювальних, філософських положеннях, що відбивають суттєві властивості об'єктивної дійсності. Так, принципи діалектики відображають взаємопов'язаний і суперечливий розвиток явищ, формування, використання, відтворення досліджуваного явища; а детермінізму – об'єктивні причинні обумовленості цих явищ і від трактування філософських принципів і загальнонаукових понять залежить обґрунтування методологічного підходу до дослідження.

Серед основних підходів до виділення специфічних принципів фінансового менеджменту можна назвати наведені на рис 5.

На жаль, у теорії управління традиційно протипоставляють основні методологічні підходи, виділені, Л. Басовським, [2, с. 16], І. Чмутовою [15]: підхід, оснований на аналізі концепцій різних шкіл. Включає, як правило, чотири основні концепції, які відображають різні погляди на управління як науку в процесі її історичного становлення і подальшого розвитку; процесний підхід – розглядає управління як безперервну сукупність взаємозв'язаних функцій управління; системний підхід – передбачає дослідження соціально-економічних явищ у вигляді сукупності взаємопов'язаних елементів, що мають певну структуру, призначену для вирішення конкретних завдань, на основі використання суб'єктами управління певних технологій, призначених для досягнення певних цілей в умовах змінюваного зовнішнього середовища; ситуаційний підхід – базується на використанні певних методів управління залежно від конкретних обставин (ситуацій); еволюційний підхід, головним постулатом якого є твердження, що будь-яка економічна система є живим організмом, що має багатовимірну природу. Його діяльність спрямована на виживання, тому розглядається через призму причинно-обумовлених змін.

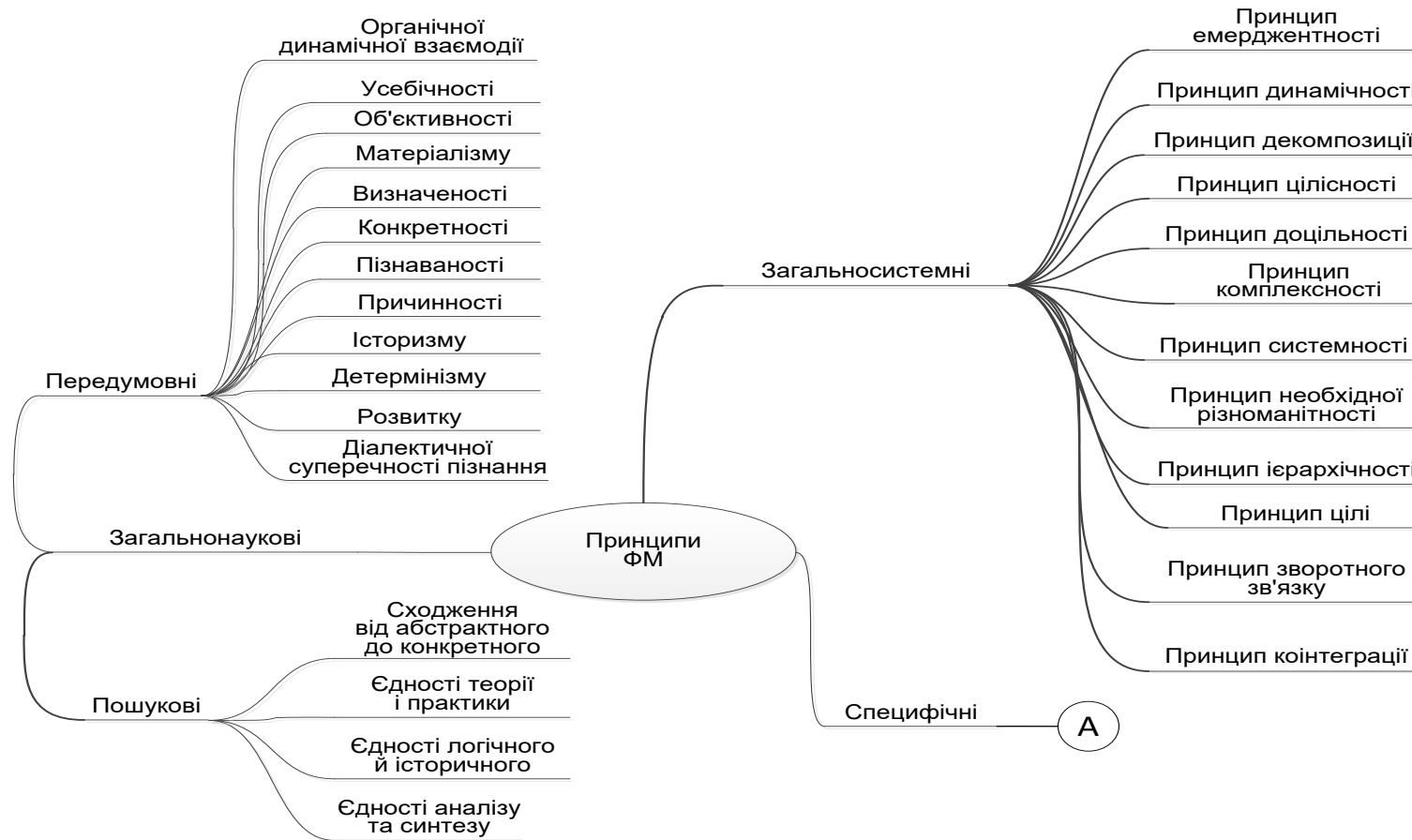

Рис. 5. Класифікація принципів фінансового менеджменту ФМ (частина I)

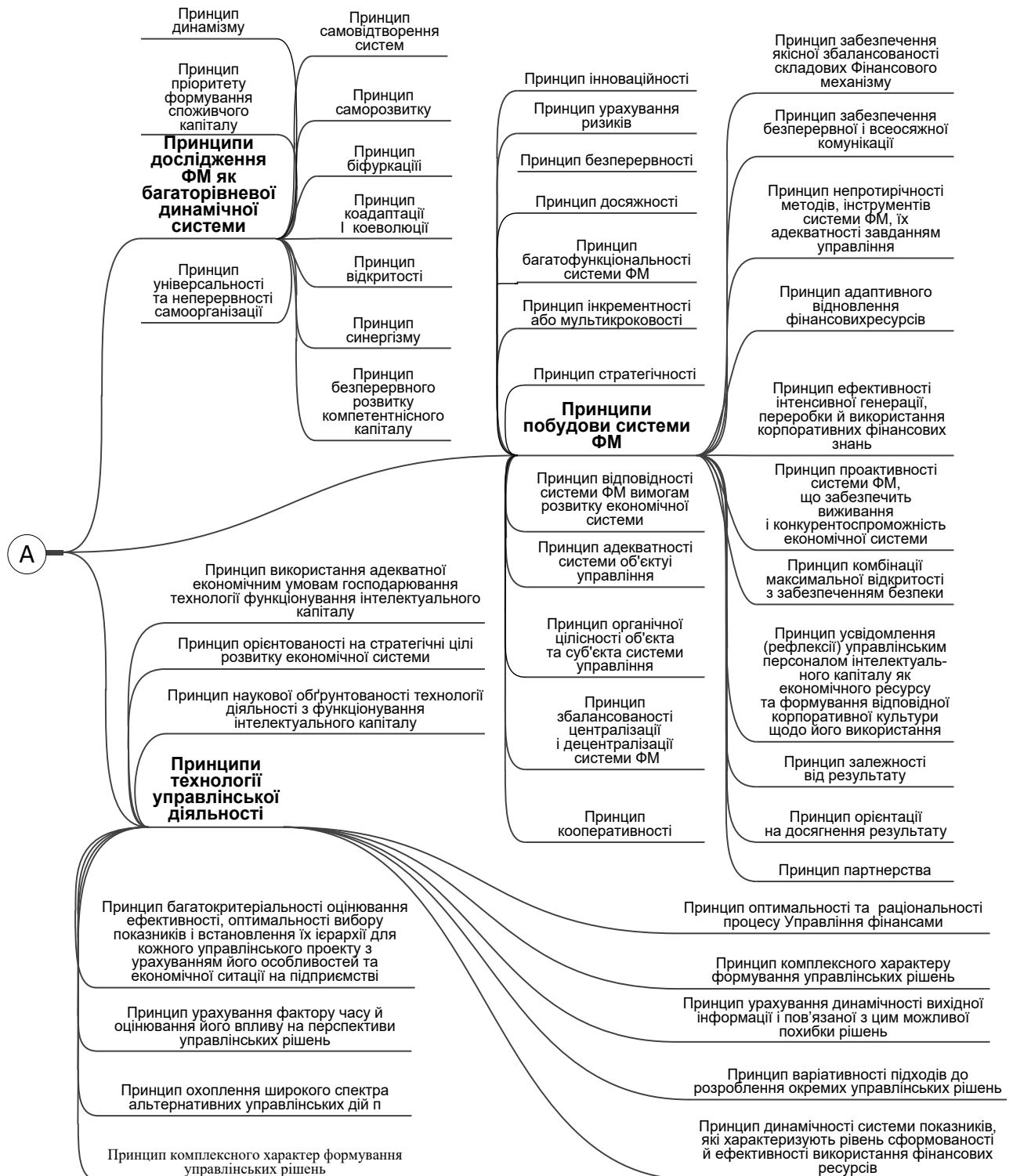

Рис. 5. Класифікація принципів фінансового менеджменту (частина II)

Слід погодитися з Т. Гайдай, що розуміння сучасного економічного розвитку суспільства збагачене саме феноменом міжпарадигмального синтезу [88, с. 65]. Саме міжпарадигмальний підхід пропонується для генерації теорії фінансового менеджменту (табл.1).

Таблиця 1.

Порівняльна характеристика теоретико-методологічного базису щодо методології фінансового менеджменту*

Складові методології	Панівна парадигма	Новітня парадигма	Міжпарадигмальний підхід
Теоретичний базис	Класична та неокласична економічна теорія	Теорія стратегічного менеджменту	Економічна теорія, теорія стратегічного менеджменту, теорія конкуренції, теорія ключових компетенцій, системний підхід, синергетичний підхід, ресурсний підхід, вартісний підхід
Суб'єкт	Менеджери та фахівці	Внутрішні стейкхолдери	Стейкхолдери – це будь-які групи людей із внутрішнього та зовнішнього середовища, що зацікавлені в отриманні вигоди від функціонування ФМ і мають можливість впливати на постановку і/або досягнення цілей
Об'єкт	Активи, зобов'язання, інвестиції, ризики	Ключові компетентності	Активи, зобов'язання, інвестиції, ризики в тактичному фінансовому менеджменті. Ключові компетентності в стратегічному фінансовому менеджменті
Предмет оцінювання	Фінансовий стан	Відповідність потенціалу (ФП) результату	Цикл створення вартості : стан ФП → процес трансформації ресурсів → результат використання ФМ → вплив на економічну систему → обмінно-відтворювальні процеси
Змістовність капіталу	Ресурси	Ресурси	Самозбільшувана вартість, відносини, потоковий економічний процес, що існує в циклі та розширено відтворюється по спіралі розвитку
Основні методи дослідження	Аналіз	Контролінг	Методи системного підходу, що поєднують математичну строгість теоретичних положень з

Складові методології	Панівна парадигма	Новітня парадигма	Міжпарадигмальний підхід
			суб'єктивними оцінками вхідної та вихідної інформації
Визначення закономірностей	Модель стану	Модель стану	Модель стану у поєднанні з прогнозною моделлю
Структура оцінки фінансового стану	Система часткових показників	Збалансована система показників	Структура оцінки є: інваріантною – придатною для множини ситуацій; багатозоровою – враховує відмінності у наданні інформації для ухвалення та виконання стратегічних, тактичних рішень
Призначення інформації	Моніторинг	Сприяння упорядкуванню процесів	Стабілізація і розвиток економічних і соціальних процесів, самостійний економічний ресурс, який формує конкурентоспроможність економічної системи
Спосіб визначення	Рівень сформованості ресурсів	Рівень використання потенціалу	Рівень відтворення
Засоби узагальнення	Часткові й узагальнені показники	Узагальнені та комплексні показники	Інтегральний показник на основі алгоритму або моделі, що співвідносять різні аспекти та підходи до визначення
Результат	Короткостроковий фінансовий результат	Застосування наявного потенціалу в практичній діяльності	Забезпечення системи умов довгострокового розширеного відтворення. Координованість простого відтворення

Таким чином, фінансовий менеджмент є цілісною системою управління фінансами суб'єкта господарювання, призначена для організації взаємодії об'єктів і суб'єктів управління для забезпечення ефективного впливу фінансової діяльності на кінцеві результати роботи суб'єкта господарювання.

Обґрунтовані гіпотези в процесі дослідження дозволили сформулювати концепцію фінансового менеджменту, що визначає градієнт розвитку сучасних суб'єктів господарювання на засадах міжпарадигмального підходу, яка базується на наступних положеннях, представлених в табл. 2.

Таблиця 2

Положення концепції фінансового менеджменту, що визначає градієнт розвитку сучасних суб'єктів господарювання

Положення	Змістовність положення
Положення 1	Фінансовий менеджмент, що визначає градієнт розвитку сучасних суб'єктів господарювання, з позицій міжпарадигмального підходу є системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених комплексних і спеціальних законів, закономірностей, принципів, правил методичного забезпечення управління фінансами
Положення 2	Поділяючи думку О. Ястремської, що в процесі функціонування виконується загальносистемна (зовнішня) функція [16, с. 135], концепція побудови системи ФМ будується на підґрунті концепції розвитку суб'єкта господарювання в цілому
Положення 3	Швидка мінливість, невизначеність і багатофакторність зовнішнього, складність і багатоаспектність внутрішнього середовища потребують стратегічного бачення для успішного існування економічних систем, вимагають, щоб управління фінансами суб'єкта господарювання базувалося на стратегії економічної системи, в рамках якої воно здійснюється
Положення 4	Стадії зрілості системи фінансового менеджменту суб'єкта господарювання пов'язані зі стадіями життя підприємства. Суб'єкт господарювання у своєму розвитку проходить кілька стадій, які ідентифікуються за значеннями параметрів збалансованої системи показників. Узгодження процесів управління фінансами здійснюється через побудову їх системи відповідно до стадії життєвого циклу суб'єкта господарювання. Рівні фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності, рентабельності відрізняються на стадіях життєвого циклу, що треба враховувати
Положення 5	Об'єктом управління розглядаються ключові компетентності за стратегічними центрами відповідальності
Положення 6	Управлінські процеси фінансового менеджменту повинні відбуватись з урахуванням дихотомії процесу та результату його функціонування. Змінюваність зовнішнього середовища і його вплив на внутрішнє середовище економічної системи викликає необхідність адаптації об'єктів фінансового менеджменту. Оскільки зміни зовнішнього середовища відбуваються постійно, їх швидкість і важкопрогнозованість зростають – адаптаційних процесів стає недостатньо для підтримки економічною системою конкурентоспроможності навіть у середньостроковій перспективі. Для ефективної взаємодії із зовнішнім середовищем економічної системи потрібні незворотні, позитивні якісні перетворення. На етапі, коли можливості ефективних якісних перетворень функцій і структур у межах обраних стратегічних орієнтирів будуть вичерпані, перед економічною системою постане необхідність радикальної трансформації. Отже, фінансовий менеджмент повинен виступати основою та рушійною силою усіх можливих напрямів розвитку економічної системи – від антикризового до інноваційного

Положення	Змістовність положення
Положення 7	Невідчутні активи можна подати як найважливіший елемент самовизначення економічної системи щодо її розвитку, як стрижень, навколо якого концентруються всі напрями менеджменту щодо стратегії. Це може бути визначене як встановлена та переглядувана система основних напрямів, шляхів досягнення мети функціонування суб'єкта менеджменту господарювання на засадах вартісно-орієнтованого методу
Положення 8	У системі фінансового менеджменту пропонується організувати систему моніторингу, що синтезує організацію інформаційних потоків для аналізу, контролю, прогнозування. Нагальна потреба у формуванні та реалізації систем моніторингу обумовлена необхідністю підвищення наукового рівня і практичної дієвості контролю і аналізу фінансів суб'єкта господарювання
Положення 9	Важливим в системі моніторингу має бути бенчмаркінг – як метод контролю. Це особлива управлінська процедура впровадження в практику економічної системи технологій, стандартів і методів роботи кращих економічних систем-аналогів; безперервний пошук нових ідей і подальше використання на практиці; систематизований процес удосконалення різних аспектів ФМ; механізм порівняльного аналізу ефективності роботи економічної системи з показниками лідерів

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином в результаті проведених досліджень було сформовано концепцію фінансового менеджменту, що визначає градієнт розвитку сучасних суб'єктів господарювання на засадах міжпарадигмального підходу. Перспектива подальшого розвитку полягає в розробленні відповідного методичного інструментарія фінансового менеджменту.

Список використаних джерел

1. Архітектура фінансів: методичне забезпечення в умовах цифрової економіки [Електронний ресурс] : монографія / І. В. Журавльова, М. В. Максимова, В. С. Хвостенко [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (8,51 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. - 200 с.
2. Басовский Л.Є. Менеджмент: Навчальний посібник. Миколаїв.: МКБУ, 2003. 216 с.
3. Василик О. Д. Державні фінанси України : навч. посіб. / О. Д. Василик. – Київ : Вища школа, 1997. – 383 с.
4. Вахович І.М. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. Луцьк: «Надстир'я», 2023. 640 с.
5. Владимир О. М. Фінансовий менеджмент (опорний конспект лекцій для магістрів денної форми навчання спеціальності 8.18010012 «Управління інноваційною діяльністю»). Тернопіль: ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2015. 128с.
6. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник [Електронний ресурс] Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 208 с
7. Кучер Г. Я. Формування механізму організації заробітної плати в умовах становлення ринкової економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.01.01 «Економічна теорія» / Г. Я. Кучер. Київ, 2000. 16 с.

8. Лапіна І. С. Гончаренко О. М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Одеса: Атлант, 2016. 313 с
9. Максимова М. В. Система фінансового менеджменту в умовах розвитку цифрової економіки. Ефективна економіка. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7064>
10. Остапчук О., Баксалова О., Бабій І. Суть та тенденції зміни фінансового менеджменту в умовах посиленої цифровізації економіки Modeling the development of the economic systems. 2022. № 2. С. 167-172
11. Погорелов Ю. С. Категорія розвитку та її експлейнарний базис. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2012. Вип. 27. Т. 1. С. 222-230.
12. Тридід О. М. Організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку підприємства Харків : Вид. ХДЕУ, 2002. 364 с.
13. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / [Васьківська К. В., Сич О. А.]. Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236 с.
14. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Скаско О. І., Майор О. В., Тимчишин Чемерис Ю. В., Нашкерська М. М., Виклюк М. М., Килин О. В., Атаманчук З. А., Свелеба Н. А. Львів: Растр-7, 2018. URL: <https://cutt.ly/dK81eKN>
15. Чмутова І. М. Механізм технологізації фінансового менеджменту банку Управління розвитком. 2015. № 3. С. 51-55
16. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади Харків : Вид. ХДЕУ, 2004. 472 с.
17. Michael H. Mescon, Michael Albert, Franklin Khedouri Management : individual and organizational effectiveness. New York : Harper & Row, 1985. 756 p.

References

1. Arkhitektonika finansiv: metodychne zabezpechennia v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Elektronnyi resurs] : monohrafiia / I. V. Zhuravlova, M. V. Maksimova, V. S. Khvostenko [ta in.] ; Kharkivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet im. S. Kuznetsia. Elektron. tekstovi dan. (8,51 MB). Kharkiv : KhNEU im. S. Kuznetsia, 2019. 200 s. [in Ukrainian]
2. Basovskiy L.Ye. Menedzhment: Navchalnyi posibnyk. Mykolaiv.: MKBU, 2003. 216 s. [in Ukrainian]
3. Vasylyk O. D. Derzhavni finansy Ukrainy : navch. posib. Kyiv : Vyshcha shkola, 1997. 383 s. [in Ukrainian]
4. Vakhovych I.M. Finansovyi menedzhment: Navchalnyi posibnyk. Lutsk: «Nadstyria» , 2023. 640 s.[in Ukrainian]
5. . Vladymyr O. M. Finansovyi menedzhment (oporny konspekt lektsii dlia mahistriv dennoi formy navchannia spetsialnosti 8.18010012 «Upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu») Ternopil, TNTU im. Ivana Puliuiua, 2015. 128s. [in Ukrainian]
6. Zhuravlova I. V. Finansovyi menedzhment : navchalnyi posibnyk [Elektronnyi resurs] Kharkiv : KhNEU im. S. Kuznetsia, 2017.. 208 s. [in Ukrainian]
7. . Kucher H. Ya. Formuvannia mekhanizmu orhanizatsii zarobitnoi platy v umovakh stanovlennia rynkovoï ekonomiky : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk : spets. 08.01.01 «Ekonomichna teoriia». Kyiv, 2000. 16 s. [in Ukrainian]
8. Lapina I. S. Honcharenko O. M. Finansovyi menedzhment: navch. posib. Odessa: Atlant, 2016. 313 s [in Ukrainian]
9. Maksimova M. V. Systema finansovoho menedzhmentu v umovakh rozvytku tsyfrovoy ekonomiky. Efektyvna ekonomika. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7064> [in Ukrainian]
10. Ostapchuk O., Baksalova O., Babii I. Sut ta tendentsii zminy finansovoho menedzhmentu v umovakh posylenoi tsyfrovizatsii ekonomiky Modeling the development of the economic systems. 2022. № 2. S. 167-172. [in Ukrainian]
11. Pohorielov Yu. S. Katehoriia rozvytku ta yii ekspleinarnyi bazys. Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky. 2012. Vyp. 27. T. 1. S. 222-230. [in Ukrainian]

12. Trydid O. M. Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm stratehichnoho rozvytku pidpriemstva Kharkiv : Vyd. KhDEU, 2002. 364 s. [in Ukrainian]
13. Finansovyi menedzhment: navch. posib. / [Vaskivska K. V., Sych O. A.]. Lviv: «HALYCh-PRES», 2017. 236 s. [in Ukrainian]
14. Finansovyi menedzhment: navch. posibnyk / Skasko O. I., Maior O. V., Tymchyshyn Chemerys Yu. V., Nashkerska M. M., Vykliuk M. M., Kylyn O. V., Atamanchuk Z. A., Sveleba N. A. Lviv: Rastr-7, 2018. URL: <https://cutt.ly/dK81eKN> [in Ukrainian]
15. Chmutova I. M. Mekhanizm tekhnolohizatsii finansovoho menedzhmentu banku. Upravlinnia rozvytkom. 2015. № 3. - S. 51-55
16. Yastremska O. M. Investytsiina diialnist promyslovykh pidpriemstv: metodolohichni ta metodychni zasady. Kharkiv : Vyd. KhDEU, 2004. 472 s.
17. Michael H. Mescon, Michael Albert, Franklin Khedouri Management : individual and organizational effectiveness. New York : Harper & Row, 1985. 756 p.

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4 (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Технічна редакція:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Коректура англomовного тексту

Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ
УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при
Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ

**Публікація видання здійснюється за сприяння
Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.**

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.*

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 90202, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6. (E-mail: aab-economics@kmf.org.ua), Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК №7637 від 19 липня 2022 р.

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м.Ужгород, 88000. E-mail: print@rik.com.ua). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК5040 від 21 січня 2016 р.

Підписано до друку 20.12.2023.

Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 47,76.Формат 70x100/16.

Замовл. №456. Тираж 50.